

Joan VENY

Per la llengua pròpia

Palma: Lleonard Muntaner, 2019.

L'obra de l'insigne dialectòleg Joan Veny és extraordinària. Centrada en els estudis dialectals i geolingüístics, es ramifica vers l'etimologia, la història de la llengua i l'edició de textos. *Els parlars catalans*, *Introducció a la dialectologia catalana*, *Llengua històrica i llengua estàndard*, o els volums de l'*Atles Lingüístic del Domini Català* o del *Petit Atles Lingüístic del Domini Català*, només per citar alguns dels seus nombrosos treballs, han representat contribucions valuosíssimes en els àmbits esmentats.

No és infreqüent que hom refongui en un llibre, de vegades revisats i augmentats, diversos articles que havien vist la llum en publicacions esparses; així els lectors els tenen a l'abast units en un sol bloc temàtic i encadenats per un fil conductor comú. El mateix Veny havia utilitzat aquest recurs en alguna de les seves publicacions, com ara *Estudis de geolingüística catalana*.

Per la llengua pròpia reuneix un conjunt de 42 articles breus, alguns inèdits, que es classifiquen en quatre apartats: «Premis, distincions i reconeixements», «Congressos», «Aniversaris» i «Mestres, col·legues i amics». L'eix temporal comprèn vint-i-nou anys, des del 1989 fins al 2018. El llibre compta amb un doble encapçalament: una presentació i una introducció. En la presentació, l'autor justifica el títol del llibre mitjançant la comptabilització i la documentació de l'ús del sintagma «llengua pròpia», que eleva, no sols per la freqüència sinó també pel significat intrínsec, a la categoria de locució o fraseologisme. La introducció constitueix ja el primer article, i amb el títol «El camí d'un enamorat de les paraules», Veny fa un repàs autobiogràfic dels esdeveniments més importants de la seva vida. I aquestes notes de vida, curulles de fites i d'experiències, s'aprecien també en el contingut de la resta dels articles del volum.

A «Premis, distincions i reconeixements», l'autor reuneix els discursos, parlaments o conferències on expressa la seva gratitud per l'homenatge rebut i alhora continua oferint, com ho ha fet fins ara, els seus profunds coneixements sobre un dels temes que l'han apassionat al llarg de tot el seu itinerari vital: els dialectes, fent-ne la descripció, o comparant-los amb l'estàndard, o resseguint-ne les peces lèxiques des de les perspectives de l'etimologia i de la història de la llengua.

Tres articles componen el capítol «Congressos». S'hi troben, per exemple, els parlaments pronunciats en dues edicions dels col·loquis de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes (a Palma, el 1997; i a París, el 2002). El capítol «Aniversaris», format per cinc articles, inclou, entre altres, les paraules adreçades a diverses promocions d'estudiants (a la seva pròpia, en fer seixanta anys que els alumnes de la

promoció de 1954 es llicenciaren; i, molt més tard, als alumnes de Filologia de la Universitat de Barcelona que es graduaren l'any 2015) o el discurs que Veny llegí en la sessió de l'Institut d'Estudis Catalans amb motiu del seu vuitantè aniversari.

Si tots els escrits dels volums esmentats traspuen tant el rigor acadèmic, acompanyat de la saviesa de l'autor en examinar —i «desllatigar», com diria Antoni M. Alcover, a qui més endavant veurem retratat per Veny— mots i expressions, com la seva gran humanitat, cal dir que totes aquestes característiques es troben també en el darrer apartat del llibre.

En efecte, «Mestres, col·legues i amics» és el capítol més entranyable i també el que conté un nombre més elevat de pinzellades autobiogràfiques des de múltiples perspectives: del discent, del docent, del company de professió i de l'amic coral. S'hi troben, seguint l'ordre de presentació, els noms d'Antoni M. Alcover, ja esmentat, Pompeu Fabra, Joan Coromines, Joseph Gulsoy, Helmut Lüdtke, Antoni M. Badia i Margarit, Germà Colón, Francesc de B. Moll, Josep Vallverdú, Aina Moll, Brian Mott, Pere Verdaguer, M. Teresa Cabré, Ernest Carratalà, Cosme Aguiló, José Enrique Gargallo, Antoni Corcoll, Albert Manent, Ramon Cerdà, Lúdia Pons i Joaquim Rafel, i Joaquim Saura. Alguns dels destinataris ja eren morts quan en va fer la redacció, altres eren vius, i alguns ja han tristament traspassat ara que aquest volum ha vist la llum.

No es tracta sols de semblances biogràfiques que examinen alguns detalls dels assoliments dels seus destinataris, per exemple, des de les perspectives dialectològica o etimològica (Alcover, Coromines, Francesc de B. Moll, Mott, Manent o Cerdà), des de la llengua literària (Fabra) o des de la companyonia generada en el marc de l'Institut d'Estudis Catalans (Vallverdú, Verdaguer, Cabré, Aguiló, Gargallo, Pons i Rafel), de vegades explorada des de l'òptica de qui n'havia estat professor. Es tracta també de l'agraïment pels ensenyaments rebuts (Badia), d'experiències amicals compartides de temps ençà (Colón), del mestratge envers alumnes (el malaurat Antoni Corcoll), de la comunió en els homenatges i mèrits (Gulsoy, Vallverdú, Aina Moll i Carratalà) o de l'oferiment d'un escrit necrològic (Lüdtke i Saura). Són textos plens d'afecte que troben un equilibri entre les expressions de la ment i del cor, de la raó i de l'emoció.

El llibre es tanca amb un índex dels termes examinats en els diversos articles.

Joan Veny ha estat destinatari d'un bon nombre de reconeixements i de diversos volums d'homenatge que són una mostra de la consideració i de la gratitud de col·legues i amics, no solament pel seu mestratge i per la seva excel·lent tasca didàctica, sinó també per la seva bonhomia, senzillesa i generositat. I totes aquestes qualitats —el lector ho comprovarà— es troben amb escreix en les pàgines d'aquest volum.

Maria-Pilar Perea
Universitat de Barcelona